

har været Tale om Hovedindustrien i Landet. Ved at gaae den Vej, der her er foreslaaet af Regjeringen, bringe vi, som sagt, Virksomheden for Landvæsenets Fremme over i Statens Haand og svække derved den private Driftighed og Kraft; ved derimod at vise Forslaget fra os og med det Samme anvise den Vej, man bør gaae, kalde vi denne Industrie tillive paa en hidtil ukjendt Viis — lad os saa see, hvad den private Virksomhed kan og vil gjøre. Jeg har igaar opregnet Antallet af de Personer, der med et ringe Offer kunde i denne Henseende træde i Stranfen; lad os nu see dem gjøre det. Dengang Forslaget foresaa her om at skaffe 10,000 Rb. ved private Midler, var der da en Gnefle, der stemte derfor og med det Samme greb i sin Lomme, af dem her i denne Forsamling, der paa Grund af deres Stilling maatte synes at have en Drift dertil, hvis de ansvarede denne Landbofkoles Dpretelse for et vigtigt Formaal? Og der er Saadanne i denne Forsamling. Saalænge Sagen staaer saaledes, saa er det et ganske unaturligt Skridt, vi gjøre, netop under vore nuværende politiske Forhold, hvor vi stræbe efter Frihed i Virksomheden, netop under vore nuværende industrielle Forhold, hvor vor Landboedrift savner den Livlighed, som skal komme tilveje ved Udvikling af Ideer mellem de forskjellige Samsundsklasser, og hvor vi ved Foreningsfriheden skulle søge at bringe de forskjellige Samsundsklasser til at virke sammen. De kunne ikke samles paa Skolebænken; thi der vil Formuesforholdene og den tidligere Undervisning og Opdragelse stille dem ad, men de kunne i den modnere Alder samles i Livet, hvor de lære at erkjende hinanden som Borgere med samme Forpligtelse og samme Adkomst. Jeg raader endnu, skjøndt jeg veed det er forgæves, Alle dem, der ville, at det danske Landvæsen skal udvikle sig ved simple og naturlige Midler: Stem imod denne Lov!

Schroll: De meget vidtløftige Debatter, nærværende Lovforslag har fremkaldt, have kun tjent til end hyderligere at styrke min Overbeviisning om sammes Hensigtsmæssighed og Gavnlighed. Jeg kunde derfor ønske, at Loven, naar den i sin Tid maatte udkomme, maatte blive modtagen med mere Velvillie af Befolks-

ningens store Fleertal, end jeg efter den Stemning, der har gjort sig gjældende her i dette Thing, har Grund til at formode. Jeg skylder imidlertid Sandheden at erklære, at jeg anseer det for i høi Grad uheldigt, at Regjeringen med saa stor Beredvillighed har imødekomet et Dusst, der ingenlunde har fundet eensstemmigt Bifald i Landmandsforsamlinger, paa samme Tid, som saamange Tusinders gjentagne Bønner om tilsvarende Reformer i vort Fæstevæsen hidtil ere blevne upaaagtede. Det er dog, naar Alt kommer til Alt, disse fra Midtaldertiden nedarvede uheldige Institutioner, der have været og ere Skyld i al vor Ulykke, i al vor Tvist og Uenighed her i dette Thing; thi saalænge Stamhuse og Fideicommisser bestaae, saalænge Fæstevæsenet bestaaer, og saalænge Selvs eiendom endnu ikke ganske er udrevet af sin Forbindelse med Godsvæsenet, saalænge kan ingen Regjering tilveiebringe et retfærdigt og ligeligt Beskatningsvæsen. Vi behandle jo her næsten daglig Regjeringslovsforslag, der alle i større eller mindre Grad gjøre Krav til Borgernes Statteevne, altsaa ogsaa til Fæsternes, uden at Regjeringen vil sætte os Fæstere, der netop ugjøre den talrigste Klasse af Agerbrugere i Landets meest frugtbare og productive Egne, istand til at indvinde de mange Millioner, der endnu slumre i Jordens Skjød, kun ventende paa at tages i Besiddelse af en entig Slægt, der ikke vil spille Hazard med hinanden. Om end den ærede Rigsdagmand for Kjøbenhavns 7de Valgkreds (Jacobsen) finder det nok saa latterligt, saa er det en Sandhed, som han ikke formaaer at gjendrive, at Fæsterne ingen Sikkerhed have for, at de af dem anvendte Capitaler og deres Arbejde kommer deres Arvinger tilgode, medens der er mangfoldige Exempler paa, at en Godseier, der meger ofte ikke er den samme, Fæsteren har entretret med, har behandlet Fæstestederne som en anden Vare, hvoraf han har søgt at tilvende sig den størst mulige Fordeel og derved tilvendt sig Frugten af Andres Capitaler og Arbejde. Det nytter ikke, mine Herrer, at ville stille Fæstebondestanden op som en Genhed, sigende, at Fæstets Gjennemsnitsvarighed er 30 Aar, at Fæsteren i disse 30 Aar har tilstrækkelig Leilighed til at høste Frugten af de Forbedringer,